

sa

Sektorske_analize

ekonomski
institut
zagreb

ožujak 2018. broj 59 godina 7

ISSN: 1848-8986

HR EXCELLENCE IN RESEARCH

Kemijska industrija

Autorica Ivana Rašić Bakarić

Sadržaj

_3 Glavni sektorski pokazatelji

Udio sektora kemijske industrije u BDP-u Hrvatske prema zadnjim raspoloživim podacima iz 2015. godine iznosio je 1 posto. Pritom je proizvodnja kemikalija, kemijskih proizvoda i umjetnih vlakana činila 0,4 posto BDP-a, dok je udio proizvodnje proizvoda od gume i plastike iznosio 0,6 posto.

_8 Trendovi

U odnosu na 2008. godinu ukupna je proizvodnja industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u 2017. godini bila manja za 1,4 posto, dok je proizvodnja industrije prerade plastike i gume u 2017. bila veća za 49,2 posto.

_13 Vodeća trgovačka društva

Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda u 2016. godini bili su za 13,8 posto manji nego 2015. godine. Istovremeno su ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava sektora proizvodnje plastike i gume bili veći za 6,9 posto od prihoda iz 2015. godine.

_19 Kemijski sektor na razini EU-28 u 2017. godini

Ukupna proizvodnja kemijskog sektora u Europskoj uniji ostvarena u posljednjem tromjesečju 2017. po prvi put je premašila razinu proizvodnje iz 2008. godine. Kemijski sektor Europske unije je u 2017. godini zabilježio međugodišnju stopu rasta od 3,6 posto.

_22 Zaključak i očekivanja

Domaći proizvođači kemijskog sektora kao najveće prepreke u poslovanju navode (ne)konkurentnost zbog visoke cijene energije, visokih poreza i parafiskalnih nameta, visok stupanj reguliranosti sektora i deficit kvalificirane radne snage.

Glavni sektorski pokazatelji

— Sektor kemijske industrije jedan je od značajnijih sektora u Europskoj uniji. Ovaj sektor obuhvaća širok raspon proizvoda koji se koriste i u ostalim djelatnostima gospodarstva: u poljoprivredi, prerađivačkoj industriji, građevinarstvu, uslužnim djelatnostima i širokoj potrošnji. Hrvatski kemijski sektor obilježava duga tradicija proizvodnje, visokokvalificirana radna snaga s posebnim vještinama, cjenovno konkurentni proizvodi visoke kvalitete, izvrstan geostrateški položaj s pristupom središnjoj Europi, Sredozemlju i paneuropskim prometnim koridorima, blizina morskih luka, moderna prometna infrastruktura u regiji te rastuća domaća potražnja [CEFIC, 2017].

Kemijski sektor definiran je na temelju statističke klasifikacije ekonomskih djelatnosti [NACE Rev. 2, odnosno Nacionalne klasifikacije djelatnosti 2007.]¹, a u širem smislu obuhvaća: proizvodnju kemikalija i kemijskih proizvoda [odjeljak C20], proizvodnju proizvoda od gume i plastike [odjeljak C22] te proizvodnju osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka [odjeljak C21]². Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda obuhvaća proizvodnju osnovnih kemikalija, gnojiva i dušičnih spojeva, plastike i sintetičkoga kaučuka u primarnim oblicima; proizvodnju pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda; proizvodnju boja, lakova i sličnih premaza, grafičkih boja i kitova; proizvodnju sapuna i deterdženata, sredstava za čišćenje i poliranje, parfema i toaletno-kozmetičkih preparata; proizvodnju ostalih kemijskih proizvoda te proizvodnju umjetnih vlakana. S druge strane, proizvodnja proizvoda od gume i plastike obuhvaća proizvodnju vanjskih i unutrašnjih guma za vozila; proizvodnju ostalih proizvoda od gume; proizvodnju proizvoda od plastike; proizvodnju ploča, listova, cijevi i profila od plastike; proizvodnju ambalaže od plastike; proizvodnju proizvoda od plastike za građevinarstvo te ostalih proizvoda od plastike. Među postojećim proizvodima kemijske industrije i industrije plastike i gume u Hrvatskoj prednjači proizvodnja tehničkih plinova, polimera, prerađevina od gume i plastike, sredstava za pranje te boja i lakova.

1 Klasifikacija pod nazivom NACE Rev. 2 stupila je na snagu 19. siječnja 2007., a u primjeni je od 1. siječnja 2008. Spomenuta klasifikacija objavljena je u Uredbi Komisije Europske zajednice pod nazivom *Regulation (EC) No. 1893/2006 of the European Parliament and of the Council of 20 December 2006*. Klasifikacija NACE Rev. 2 zamijenila je dotadašnju statističku klasifikaciju ekonomskih djelatnosti – NACE Rev. 1.1.

2 Analiza farmaceutske industrije objavljuje se u posebnom izdanju *Sektorskih analiza* koje izlazi u rujnu.

Tablica 1.
Glavni sektorski
pokazatelji,
međugodišnje stope
promjene, 2015., 2016.
i 2017., u %

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

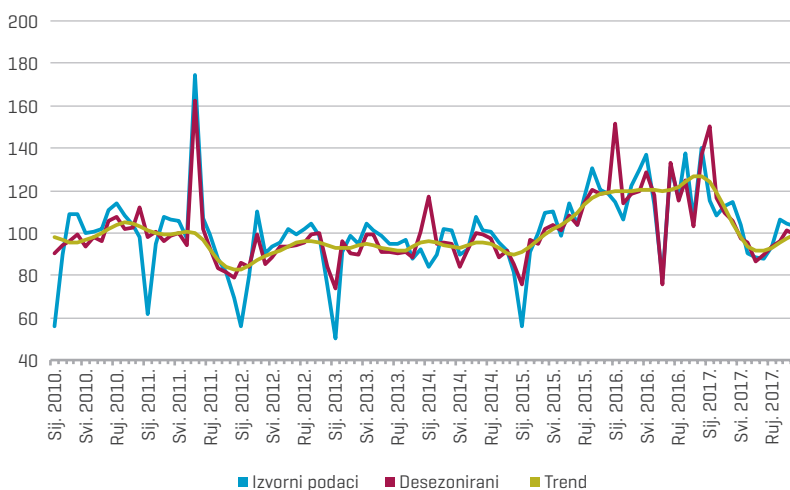
	2015.	2016.	2017.
Industrija kemikalija i kemijskih proizvoda - C20			
Proizvodna aktivnost	11,7	12,9	-14,2
Zaposlenost	-8,4	3,6	-1,5
Bruto plaće (nominalno)	2,3	1,9	2,8
Industrija proizvoda od gume i plastike - C22			
Proizvodna aktivnost	11,4	10,1	5,7
Zaposlenost	6,2	-4,1	2,2
Bruto plaće (nominalno)	0,2	2,0	5,2

Udio sektora kemijske industrije u bruto domaćem proizvodu (BDP-u) Hrvatske prema zadnjim raspoloživim podacima iz 2015. godine iznosio je 1 posto. Pritom je proizvodnja kemikalija, kemijskih proizvoda i umjetnih vlakana činila 0,4 posto BDP-a, dok je udio proizvodnje proizvoda od gume i plastike iznosio 0,6 posto. Istovremeno je udio proizvodnje kemikalija, kemijskih proizvoda i umjetnih vlakana u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti (BDV-u) prerađivačke industrije iznosio 3,2 posto, dok je udio proizvodnje proizvoda od gume i plastike iznosio 4,6 posto.

U ukupnoj je zaposlenosti prerađivačke industrije u 2017. godini sektor kemijske industrije sudjelovao s udjelom od 6,9 posto. Industrija kemikalija i kemijskih proizvoda pritom je u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije sudjelovala s 2,7 posto, a industrija plastike i gume s 4,2 posto. Sektor kemijske industrije u ukupnoj je zaposlenosti hrvatskog gospodarstva u 2017. godini sudjelovao s 1,2 posto.

Slika 1.
Proizvodnja kemikalija
i kemijskih proizvoda,
2010.=100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

“Industrija proizvoda od plastike i gume četiri godine zaredom bilježi međugodišnji rast, i to od 2,7 posto u 2014., 11,4 posto u 2015., 10,1 posto u 2016. te 5,7 posto u 2017. Industrija kemikalija i kemijskih proizvoda u 2017. godini bilježi međugodišnji pad od 14,2 posto.

Ukupna industrijska proizvodnja već četvrtu godinu zaredom bilježi kumulativni međugodišnji rast (izvorni podaci). Tako je ukupna industrijska proizvodnja u 2014. godini povećana za 1,2 posto na međugodišnjoj razini, u 2015. godini za 2,7, u 2016. za 5,3 posto, a u 2017. godini za 1,4 posto.

Pozitivna kretanja proizvodne aktivnosti zabilježena su i u industriji proizvoda od gume i plastike, dok proizvodna aktivnost industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u 2017. godini ostvaruje međugodišnji pad.

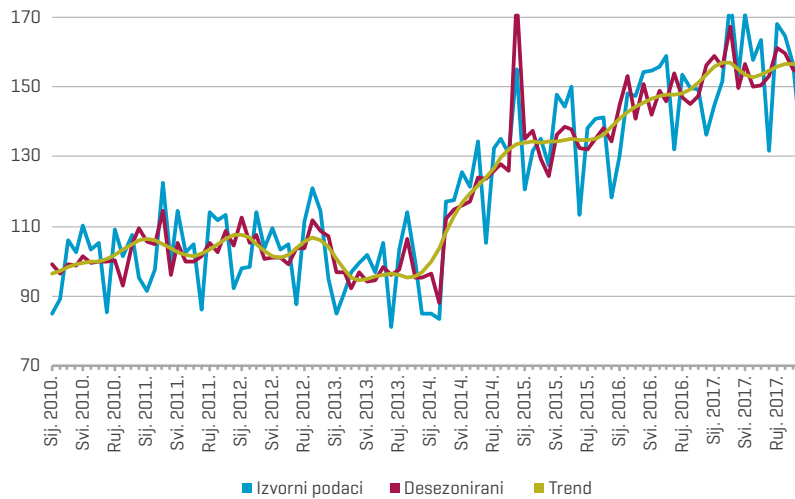
Nakon što je tri godine uzastopno bilježila pozitivne međugodišnje stope rasta, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda je u 2017. godini ostvarila međugodišnji pad od 14,2 posto. U 2014. godini ova je industrija ostvarila međugodišnji rast od 2,7 posto, u 2015. godini od 11,7 posto, a u 2016. godini od 12,9 posto (tablica 1). Ipak, sezonski podaci ukazuju na naznaku oporavka proizvodne aktivnosti ove industrije. Tako je proizvodna aktivnost industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u četvrtom tromjesečju 2017. povećana za 10 posto u odnosu na treće tromjesečje.

Međugodišnje se smanjenje proizvodnje industrije kemikalija i kemijskih proizvoda negativno odrazilo na kretanje zaposlenosti, dok bruto plaće bilježe blagi rast. U odnosu na 2016. godinu, u 2017. su se godini prosječne mjesečne bruto plaće zaposlenih u ovoj industriji nominalno povećale za 2,8 posto, dok se zaposlenost u prosjeku smanjila za 1,5 posto. Prosječna bruto plaća isplaćena u prosincu 2017. godine u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda iznosila je 7.835 kuna, što je bilo 2,7 posto ispod prosjeka gospodarstva te 10,2 posto iznad prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije.

Premda su se pozitivna kretanja proizvodne aktivnosti u industriji proizvoda od gume i plastike nastavila i u 2017. godini, vidljivo je usporavanje rasta ove industrije. Dok je prema izvornim podacima ova industrija u 2014. godini ostvarila međugodišnji rast od 24,5 posto, u 2015. godini od 11,4 i u 2016. od 10,1 posto, u 2017. je godini ostvaren rast od 5,7 posto. Na nastavak usporavanja rasta aktivnosti ove industrije ukazuju i sezonski podaci, prema kojima je proizvodnja proizvoda od gume i plastike u posljednjem tromjesečju 2017. godine bila za 0,1 posto manja u odnosu na prethodno tromjesečje (slika 2).

Slika 2.
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike, 2010.=100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

Rast proizvodne aktivnosti u industriji proizvoda od gume i plastike tijekom razdoblja od 2014. do 2017. godine pozitivno se odrazio na kretanje plaća i zaposlenih. Tako su u 2017. godini prosječne mjesečne bruto plaće u ovoj industriji zabilježile nominalni rast od 5,2 posto na međugodišnjoj razini, a zaposlenost je povećana za 2,2 posto. Ujedno dolazi i do smanjenja jaza između visine bruto plaća isplaćenih u ovoj industriji i plaća isplaćenih na razini prerađivačke industrije i cjelokupnog hrvatskog gospodarstva. Prosječna nominalna bruto plaća isplaćena u prosincu 2017. godine u industriji proizvoda od gume i plastike iznosila je 6.230 kuna, što je bilo za 22,6 posto ispod prosjeka gospodarstva te za 12,4 posto ispod prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije. Za usporedbu, godinu dana ranije prosječna nominalna bruto plaća isplaćena u industriji proizvoda od gume i plastike iznosila je 5.963 kune, te je bila za 23,9 posto ispod državnog prosjeka i 14,8 posto ispod prosjeka prerađivačkog sektora.

Cijene na razini industrije kemikalija i kemijskih proizvoda su u prosincu 2017. u usporedbi s prosincem 2016. godine zabilježile rast od 6,5 posto, što je bilo iznad rasta cijena na razini cjelokupne prerađivačke industrije [1,5 posto]. Cijene proizvoda od gume i plastike također su se povećale, i to u prosjeku za 3,9 posto na međugodišnjoj razini.

Ukupna proizvodnost rada u prerađivačkoj industriji u razdoblju od siječnja do prosinca 2017. u usporedbi s istim razdobljem 2016. godine povećana je za 1,2 posto. Industrija kemikalija i kemijskih proizvoda istovremeno bilježi međugodišnji pad proizvodnosti rada od 14,9 posto, a industrija gume i plastike rast od 2,8 posto. Pad proizvodnosti rada industrije kemikalija i kemijskih proizvoda može se pripisati snažnijem smanjenju proizvodne aktivnosti od smanjenja zaposlenosti tijekom istog razdoblja. S druge strane, porast je proizvodnosti rada industrije plastike i gume posljedica bržeg rasta njezine proizvodne aktivnosti od rasta zaposlenosti.

U ukupnom izvozu prerađivačke industrije ostvarenom od siječnja do prosinca 2017. godine, kemijski je sektor³ sudjelovao s 9 posto, pri čemu je industrija kemikalija i kemijskih proizvoda sudjelovala s 5,8 posto, a prerada plastike i gume s 3,2 posto. Istovremeno je u ukupnom uvozu prerađivačke industrije ovaj sektor sudjelovao s 13,4 posto (8,7 posto industrija kemikalija i kemijskih proizvoda te 4,7 posto prerada plastike i gume). U 2017. godini izvoz kemijskog sektora raste brže od uvoza, tako da je izvoz kemijskog sektora u 2017. godini povećan za 10,4 posto u odnosu na 2016. godinu, a uvoz za 7,3 posto. Brži rast izvoza od uvoza zabilježen je u obje industrijske grane. Industrija kemikalija i kemijskih proizvoda u razdoblju od siječnja do prosinca 2017. godine bilježi međugodišnji rast izvoza od 11,7 posto, a uvoza od 7,3 posto. Izvoz industrije gume i plastike na međugodišnjoj razini bilježi rast od 8,2, a uvoz od 7,4 posto. Zbog visoke ovisnosti o uvoznim sirovinama obje industrije konstantno bilježe vanjskotrgovinski deficit. Vanjskotrgovinski deficit proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda u 2017. godini iznosio je 6,9 milijardi kuna, a proizvoda od gume i plastike 3,7 milijardi kuna.

³ Kemijski sektor uključuje industriju kemikalija i kemijskih proizvoda te industriju proizvoda od gume i plastike.

Trendovi

“Udio industrije polugotovih i gotovih proizvoda od gume i plastike u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije raste s 3,1 posto u siječnju 2008. godine na 4,2 posto u siječnju 2018. godine.

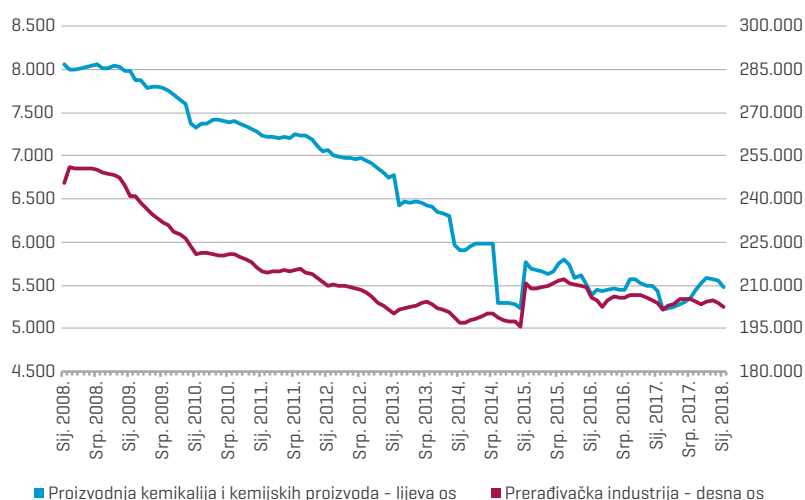
— U odnosu na 2008. godinu ukupna je proizvodnja industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u 2017. godini bila manja za 1,4 posto, dok je u odnosu na 2016. godinu smanjena za 14,2 posto. Smanjenje proizvodnje industrije kemikalija i kemijskih proizvoda negativno se odrazilo na kretanje zaposlenosti (slika 3), plaća, likvidnosti i profitabilnosti sektora. Ova je industrija u siječnju 2018. godine zapošljavala 5.482 radnika, odnosno 2.576 (ili 32 posto) radnika manje nego u siječnju 2008. godine. Kao posljedica pada zaposlenosti, smanjen je i udio industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije (s 3,3 posto u siječnju 2008. na 2,7 posto u siječnju 2018. godine). Zanimljivo je promotriti kretanje zaposlenih u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda i cjelokupnoj prerađivačkoj industriji od siječnja 2008. do siječnja 2018. godini (slika 3). Mogu se uočiti dva razdoblja, pri čemu je prvo razdoblje od siječnja 2008. do prosinca 2014. obilježeno snažnim padom zaposlenih kako na razini sektora prerađivačke industrije (pad od 20,4 posto) tako i na razini same kemijske industrije (pad od 35 posto). Drugo razdoblje, od siječnja 2015. godine do siječnja 2018., obilježavaju oscilatorna kretanja broja zaposlenih kako na razini prerađivačke industrije kao cjeline tako i na razini industrije kemikalija i kemijskih proizvoda. Pritom je važno uočiti da je u usporedbi sa siječnjem 2017. u siječnju 2018. godine ova industrija zapošljavala 53 radnika više, što može biti naznaka zaustavljanja negativnih kretanja.

Analiza kretanja bruto plaća od 2008. do 2017. godine u ovoj industrijskoj grani također ukazuje na dva razdoblja. U razdoblju od 2008. do 2010. godine bruto plaće ove industrije bilježe pad (tablica 2), da bi nakon 2011. uslijedilo razdoblje njihovog blagog rasta (s iznimkom 2015. godine kada su ostvarile međugodišnji pad). Zanimljivo je primijetiti da je prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda tijekom cijelog razdoblja od 2008. do 2017. godine bila iznad prosjeka prerađivačke industrije, no ispod državnog prosjeka. Ipak, plaće isplaćene u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda u 2016. godini gotovo su dosegnule razinu državnog prosjeka (99,9 posto), a 2017. godine bile su tek neznatno ispod njega (za 1,2 posto niže od državnog prosjeka).

U ODNOSU NA 2008. GODINU UKUPNA JE PROIZVODNJA INDUSTRIJE KEMIKALIJA I KEMIJSKIH PROIZVODA U 2017. GODINI BILA MANJA ZA 1,4 POSTO, DOK JE PROIZVODNJA INDUSTRIJE PRERADE PLASTIKE I GUME U 2017. BILA VEĆA ZA 49,2 POSTO.

Slika 3.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda, od siječnja 2008. do siječnja 2018.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Analiza kretanja osnovnih ekonomskih pokazatelja industrije prerade plastike i gume od 2008. do 2017. godine ukazuje na to da se ova industrijska grana brže oporavlja od utjecaja globalne ekonomske krize. Analiziraju li se međugodišnja kretanja proizvodne aktivnosti ove grane po godinama promatranog razdoblja, može se uočiti međugodišnji pad proizvodne aktivnosti u 2009., 2010. i 2013. godini, dok je u svim ostalim godinama proizvodna aktivnost industrije plastike i gume rasla na godišnjoj razini. Kao rezultat opisanih kretanja, ukupna je proizvodnja industrije prerade plastike i gume u 2017. bila veća za 49,2 posto u odnosu na 2008. godinu te za 5,7 posto u odnosu na 2016. Podaci za 2017. godinu prikazani u prvom dijelu ove publikacije ukazuju na daljnje usporavanje rasta aktivnosti ove industrije [slika 2].

“Cijene proizvođača kemikalija i kemijskih proizvoda u 2016. godini bile su manje za 6,5 posto u odnosu na prethodnu godinu, a cijene proizvođača proizvoda od gume i plastike za 2,1 posto.

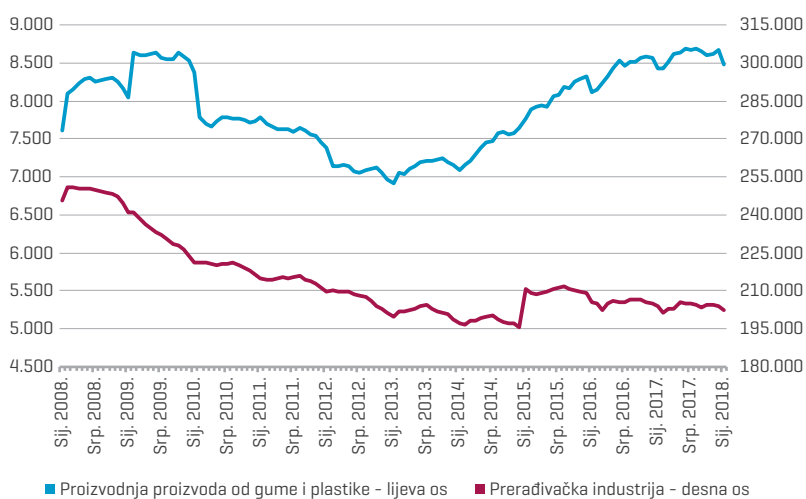
Industrija gume i plastike je u siječnju 2018. zapošljavala 8.481 radnika, što je u usporedbi s istim mjesecom 2008. godine 868 radnika više. Promotri li se kretanje broja zaposlenih u industriji gume i plastike od 2008. do 2018. godine, vidljivo je da je nakon siječnja 2013. godine, kada je zabilježena najniža razina zaposlenosti od 6.908 radnika, uslijedilo razdoblje kontinuiranog rasta broja zaposlenih. Kao posljedica takvih kretanja, udio industrije prerade plastike i gume raste, i to s 3,1 posto u

siječnju 2008. na 4,2 posto ukupne zaposlenosti prerađivačke industrije u siječnju ove godine.

Prosječne bruto plaće isplaćene u 2017. godini u industriji prerade plastike i gume bile su nominalno veće za 9,6 posto u odnosu na prosjek 2008. godine. Analizira li se kretanje prosječnih mjesečnih bruto plaća industrije prerade plastike i gume tijekom desetogodišnjeg razdoblja od 2008. do 2018. godine, može se primijetiti da je međugodišnje smanjenje prosječnih nominalnih bruto plaća zabilježeno samo u tri godine, i to u 2010., 2011., i 2015. godini. Zanimljivo je primijetiti da je prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u ovoj industriji tijekom cijelog razdoblja od 2008. do 2018. godine bila ispod prosjeka plaća u prerađivačkoj industriji i prosjeka gospodarstva.

Slika 4.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja proizvoda od gume i plastike, od siječnja 2008. do siječnja 2018.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Tablica 2.
Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom u pravnim osobama u Hrvatskoj, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda te proizvodnja proizvoda od gume i plastike, 2008. – 2017.

Prosječna mjesečna bruto plaća	2008.	2010.	2012.	2014.	2016.	2017.
Republika Hrvatska (u kunama)	7.542,7	7.678,6	7.874,7	7.953,5	7.752,7	8.055,2
Prerađivačka industrija (u kunama)	6.567,9	6.615,0	6.829,1	7.048,6	6.939,6	7.229,7
Hrvatska = 100	87,1	86,1	86,7	88,6	89,5	89,8
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda (u kunama)	7.264,6	6.944,1	7.301,4	7.617,3	7.741,3	7.954,7
Prerađivačka industrija = 100	110,6	105,0	106,9	108,1	111,6	110,0
Hrvatska = 100	96,3	90,4	92,7	95,8	99,9	98,8
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike (u kunama)	5.703,8	5.741,5	5.773,4	6.020,0	5.944,0	6.252,3
Prerađivačka industrija = 100	86,8	86,8	84,5	85,4	85,7	86,5
Hrvatska = 100	75,6	74,8	73,3	75,7	76,7	77,6

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Nakon rasta cijena proizvođača kemikalija i kemijskih proizvoda u 2015., u 2016. godini uslijedio je njihov pad. Tako su cijene proizvođača kemikalija i kemijskih proizvoda u 2016. godini bile manje za 6,5 posto u odnosu na prethodnu godinu, dok su u 2015. godini bile veće za 0,9 posto u odnosu na 2014. godinu. Usporedbe radi, razdoblje od 2010. do 2013. godine bilo je obilježeno kontinuiranim rastom cijena proizvođača ove industrije.

Cijene proizvođača proizvoda od gume i plastike i treću godinu zaredom bilježe negativne međugodišnje stope promjene. Tako su u 2016. zabilježile međugodišnji pad od 2,1 posto, u 2015. od 0,5 posto, a u 2014. godini od 1,4 posto. Za usporedbu, cijene proizvođača proizvoda od gume i plastike u 2013. godini zabilježile su međugodišnji rast od 3,5 posto, u 2012. od 0,5 posto, a u 2011. godini od 8 posto.

Obje industrijske grane bilježe porast proizvodnosti rada. Industriju kemikalija i kemijskih proizvoda je nakon kratkotrajnog pada proizvodnosti rada u visini od 2,5 posto u 2012. godini u odnosu na baznu 2010. godinu, obilježilo razdoblje rasta proizvodnosti rada tijekom naredne četiri godine. Proizvodnost rada industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u 2016. godini bila je za 69,4 posto veća u odnosu na 2010. godinu. U odnosu na baznu 2010. godinu, proizvodnost rada u industriji proizvoda od gume i plastike bila je u 2016. godini veća za 40,3 posto.

Tablica 3.

Proizvodnost rada, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda te proizvodnja proizvoda od gume i plastike, 2011. – 2016.

Indeksi proizvodnosti rada (2010. = 100)	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Prerađivačka industrija	103,9	103,0	100,3	104,9	109,3	115,7
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	102,4	97,5	103,4	126,7	154,7	169,4
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	104,7	118,0	109,9	126,4	124,8	140,3

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Izvoz industrije kemikalija i kemijskih proizvoda je u 2017. godini bio veći za 9 posto u odnosu na 2008. godinu, a uvoz za 16,5 posto.

Izvoz industrije kemikalija i kemijskih proizvoda je u 2017. godini bio veći za 9 posto u odnosu na 2008. godinu, a uvoz za 16,5 posto. Pokrivenost uvoza izvozom proizvoda kemijske industrije 2017. godine iznosila je 44 posto. Za usporedbu, pokrivenost je uvoza izvozom proizvoda kemijske industrije 2008. godine bila viša te iznosila 47 posto. Kretanje vanjskotrgovinske razmjene industrije kemikalija i kemijskih proizvoda od 2008. do 2017. godine prikazano je na slici 5. Ova industrijska grana je tako najnižu vrijednost izvoza i uvoza ostvarila u 2009. godini (3,3 i 8,4 milijarde kuna), a najveću vrijednost u 2017. godini (5,4 milijarde kuna izvoza i 12,3 milijarde kuna uvoza). U proizvodnji proizvoda od gume i plastike situacija je nešto

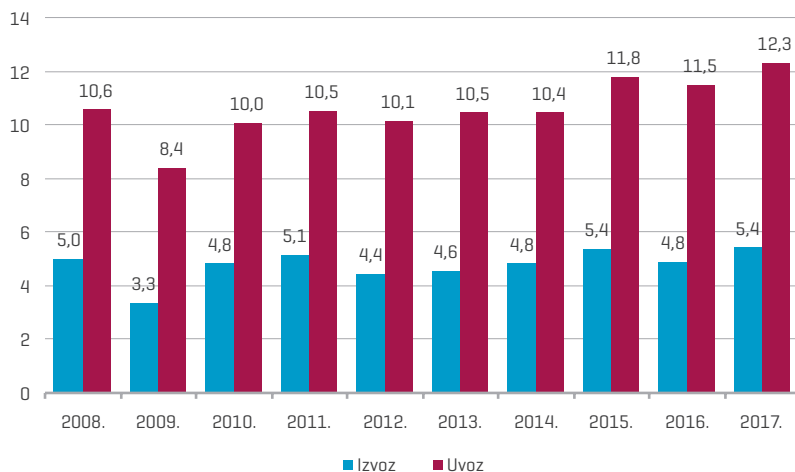
“Porast pokrivenosti uvoza izvozom proizvoda od gume i plastike s 20,6 posto u 2008. na 44,6 posto u 2017. godini ukazuje na postupno smanjivanje uvozne ovisnosti o sirovinama, kao i na preusmjerenje ove industrije na inozemno tržište.

povoljnija. Izvoz ove grane u 2017. godini se gotovo udvostručio u odnosu na 2008. godinu (rast od 181,5 posto), a uvoz se povećao za 30 posto (slika 6). Usljed snažnijeg rasta izvoza od uvoza, došlo je poboljšanja vanjskotrgovinske bilance ove grane i porasta pokrivenosti uvoza izvozom. Tako je pokrivenost uvoza izvozom proizvoda od gume i plastike porasla s 20,6 posto u 2008. na 44,6 posto u 2017. godini. Povećanje vrijednosti koeficijenta pokrivenosti uvoza izvozom u industriji proizvoda od gume i plastike ukazuje na postupno smanjivanje uvozne ovisnosti o sirovinama, kao i na preusmjerenje ove industrije na inozemno tržište.

Slika 5.
Vanjskotrgovinska razmjena, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda, u milijardama kuna, 2008. – 2017.

Napomena: Podaci za 2017. godinu su preliminarni.

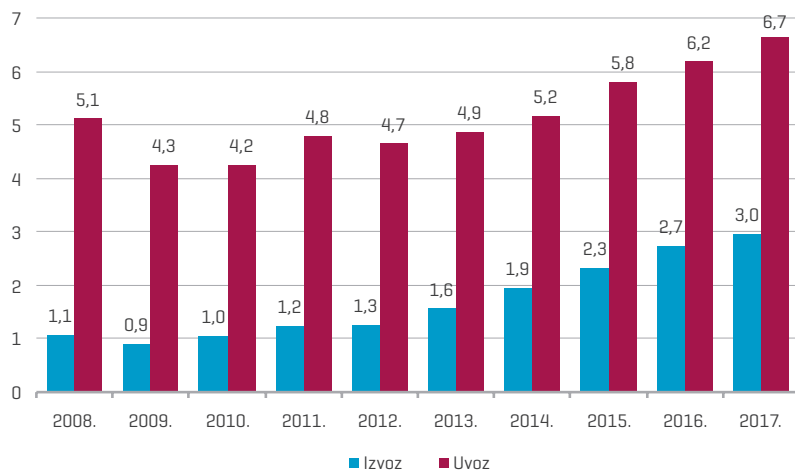
Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Slika 6.
Vanjskotrgovinska razmjena, proizvodnja proizvoda od gume i plastike, u milijardama kuna, 2008. – 2017.

Napomena: Podaci za 2017. godinu su preliminarni.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Vodeća trgovačka društva

Osnovna su obilježja poslovanja vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda tijekom 2016. godine smanjenje prihoda i poslovanje s dobiti (tablica 4). Ukupni su prihodi deset vodećih trgovačkih društava ovog sektora u 2016. godini bili za 13,8 posto manji nego 2015. godine. Također, već je drugu godinu zaredom deset najvećih trgovačkih društava kemijske industrije kumulativno poslovalo s dobiti. Kumulativna dobit deset najvećih trgovačkih društava ove industrije u 2016. godini iznosila je 89,4 milijuna kuna. Za usporedbu, deset najvećih trgovačkih društava ove industrije je godinu dana ranije ostvarilo kumulativnu dobit u iznosu od 23,9 milijuna kuna. Zanimljiv je podatak da je među deset vodećih trgovačkih društava industrije kemikalija i kemijskih proizvoda po prvi put uvršteno društvo ACG Lukaps d.o.o. iz Ludbrega, dok je društvo Biodizel Vukovar d.o.o. napustilo skupinu. ACG Lukaps d.o.o. je u stopostotnom stranom vlasništvu (dio indijskog koncerna) te se bavi proizvodnjom kapsula za lijekove.

Tablica 4.
Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda, 2015. i 2016.

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Petrokemija d.d., Saponia d.d., Hempel d.o.o., Messer Croatia Plin d.o.o., Adriatica Dunav d.o.o., Scott Bader d.o.o., Ireks Aroma d.o.o., Chromos-Svjetlost d.o.o., Labud d.o.o. i ACG Lukaps d.o.o.

Izvor: Poslovna Hrvatska.

	2015.	2016.	2016./2015.
Ukupni prihodi (u mil. kuna)	4.765,2	4.107,2	86,2
Dobit prije oporezivanja (u mil. kuna)	23,9	89,4	373,3
Broj zaposlenih	3.491	3.522	100,9
Bruto marža (u %)	0,5	2,2	433,1
Profitabilnost imovine (u %)	0,1	2,2	1.464,4
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	1,4	1,2	85,4
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	1,6	1,3	85,4
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,0	1,2	119,7
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,6	0,6	97,6

Pozitivni poslovni rezultati i međugodišnje povećanje dobiti na razini deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda u 2016. godini rezultat su daljnjeg smanjenja gubitka Petrokemije d.d., popraćenog pozitivnim rezultatima poslovanja preostalih devet

UKUPNI PRIHODI DESET VODEĆIH TRGOVAČKIH DRUŠTAVA U DJELATNOSTI PROIZVODNJE KEMIKALIJA I KEMIJSKIH PROIZVODA U 2016. GODINI BILI SU ZA 13,8 POSTO MANJI NEGO 2015. GODINE.

trgovačkih društava. Smanjenje prihoda praćeno neznatnim povećanjem zaposlenosti rezultiralo je smanjenjem proizvodnosti rada deset vodećih trgovačkih društava od 14,6 posto. Promotri li se struktura vlasništva, uočava se da prevladava strano vlasništvo. Od deset najvećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda, u stopostotnom domaćem privatnom vlasništvu samo su dva društva, Labud d.o.o. i Chromos-Svjetlost d.o.o., dok je kutinska Petrokemija d.d. u domaćem vlasništvu sa 79,85 posto udjela države u vlasništvu. Preostalih šest društava je u stopostotnom stranom vlasništvu, dok udio stranog vlasništva u društvu Saponia d.d. iznosi 87 posto.

Tablica 5.

Deset vodećih trgovačkih društava u proizvodnji kemikalija i kemijskih proizvoda – odabrani financijski pokazatelji, 2016.

	Ukupni prihodi (u mil. kn)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža (u %)	Prosječna neto plaća (u kn)	Indeks zaposlenosti 2016./2015.
Petrokemija d.d.	1.932,1	0,9	1,4	-4,5	5.860	98,6
Saponia d.d.	743,8	0,4	0,6	3,8	4.459	103,5
Hempel d.o.o.	235,2	0,3	0,5	3,4	10.603	100,0
Messer Croatia Plin d.o.o.	222,4	0,3	0,7	12,2	7.647	100,0
Adriatica Dunav d.o.o.	192,0	0,8	0,8	16,7	5.227	100,0
Scott Bader d.o.o.	173,6	0,8	1,1	13,3	9.650	100,8
Ireks Aroma d.o.o.	171,9	0,1	0,1	13,9	9.200	100,0
Chromos-Svjetlost d.o.o.	158,6	0,1	0,1	2,6	4.789	102,7
Labud d.o.o.	148,5	0,8	1,0	0,4	5.713	92,2
ACG Lukaps d.o.o.	129,3	0,6	0,7	8,5	5.171	114,7

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovne Hrvatske.

Koeficijent tekuće likvidnosti za deset vodećih proizvođača kemikalija i kemijskih proizvoda iznosio je 1,24 u 2016. te 1,04 u 2015. godini (tablica 4). S obzirom na to da je koeficijent tekuće likvidnosti manji od 1,5, može se ocijeniti da vodeća trgovačka društva industrije kemikalija i kemijskih

“ Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava sektora proizvodnje plastike i gume u 2016. godini bili su veći za 6,9 posto od prihoda iz 2015. godine.

proizvoda imaju poteškoća u održavanju likvidnosti. Vrijednost koeficijenta zaduženosti vodećih deset trgovačkih društava u kemijskoj industriji u 2016. godini (0,6) ostala je na gotovo istoj razini iz prethodne dvije godine te i dalje upućuje na relativnu prezaduženost društava. Pritom treba uzeti u obzir pravilo prema kojem se vrijednost koeficijenta zaduženosti iznad 0,5 smatra znakom da je trgovačko društvo relativno zaduženo.

Prema podacima Poslovne Hrvatske povećanje prihoda u 2016. godini u odnosu na 2015. godinu ostvarili su ACG Lukaps d.o.o. (15,5 posto), Hempel d.o.o. (13,5 posto), Labud d.o.o. (11,5 posto), Chromos-Svjetlost d.o.o. (2,9 posto) i Messer Croatia Plin d.o.o. (2,7 posto). Istovremeno, smanjenje prihoda bilježe Petrokemija d.d. (24,8 posto), Adriatica Dunav d.o.o. (23,5 posto), Scott Bader d.o.o. (9 posto), Ireks Aroma d.o.o. (3,2 posto) i Saponia d.d. (1,3 posto). Povećanje broja zaposlenih u odnosu na 2015. godinu u 2016. ostvarili su ACG Lukaps d.o.o. (s 204 na 234 zaposlene osobe), Saponia d.d. (s 825 na 854 zaposlene osobe) i Chromos-Svjetlost d.o.o. (sa 146 na 150 zaposlenih osoba). Najviša prosječna neto plaća po zaposlenom u 2016. godini isplaćena je u društvu Hempel d.o.o. u visini od 10.603 kuna (84 posto iznad prosjeka sektora), Scott Baderu d.o.o. (9.650 kuna) te Ireks Aromi d.o.o. (9.200 kuna). S druge strane, najniže prosječne neto plaće po zaposlenom isplaćene su u domaćim tvrtkama, i to u Saponiji d.d. (4.459 kuna) i Chromos-Svjetlosti d.o.o. (4.789 kuna). Za usporedbu, prosječna neto plaća isplaćena na razini industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u 2016. godini iznosila je 5.777 kuna.

Prema privremenim nerevidiranim financijskim rezultatima Petrokemija d.d. je u 2017. godini ostvarila ukupne prihode od 1.996,2 milijuna kuna te ukupne rashode od 2.143 milijuna kuna, što je rezultiralo gubitkom u poslovanju od 146,8 milijuna kuna ili 7,35 posto ukupnih prihoda⁴. U usporedbi s prethodnom godinom ukupni prihodi Petrokemije d.d. veći su za 1,8 posto, a ukupni rashodi za 6,1 posto, što je rezultiralo povećanjem gubitka za 59,5 milijuna kuna. Čak polovica gubitka iz 2017. otpada na povećanu cijenu prirodnog plina (72 milijuna kuna u odnosu na 2016. godinu) i iznimno visoke troškove transporta plina u Hrvatskoj (86 milijuna kuna prema tvrtci Plinacro). Glavna ograničenja ostvarivanju pozitivnog poslovnog rezultata društva su povećanja cijena prirodnog plina, niže prosječne prodajne cijene te povećana izdvajanja za kamate i ekološke naknade.

U strukturi prihoda Petrokemije d.d. i u 2017. godini prevladava izvoz koji čini 66,3 posto (1.322,8 milijuna kuna) ukupne prodaje, a u odnosu na 2016. godinu bilježi rast od 4,6 posto. Domaća prodaja čini 30,6 posto (610,6

⁴ Podaci su preuzeti iz *Godišnjeg izvješća Petrokemije d.d. za 2017. godinu (nekonsolidiranog, nerevidiranog)*, http://petrokemija.hr/Portals/0/Dokumenti_Kompanija/Financije/IzvjescjeGrupaPetrokemija2017gK.pdf?ver=2018-02-22-070520-470.

milijuna kuna] ukupnih prihoda Petrokemije d.d. u 2017. godini te također bilježi međugodišnji rast, i to od 5,1 posto. Rast količinske prodaje mineralnih gnojiva u 2017. godini od 7,5 posto uz prosječne prodajne cijene niže za 3 posto rezultirao je povećanjem prihoda od prodaje za 4,3 posto. Pritom je domaća prodaja mineralnih gnojiva bila veća za 10,1 posto od prodaje u 2016. godini, a prodaja mineralnih gnojiva u inozemstvu za 6,6 posto.

U prvoj polovici 2017. godine izrađen je i usvojen od strane Nadzornog odbora Petrokemije d.d. i nadležnih državnih institucija **Program restrukturiranja Petrokemije d.d. – Konkretizacija prijedloga koncepta restrukturiranja dokapitalizacijom uz privatnog investitora**. Programom restrukturiranja predviđena je dokapitalizacija uz privatnog ulagača i provedba plana operativnog i financijskog restrukturiranja. Proces restrukturiranja obuhvatio bi osuvremenjivanje proizvodnih postrojenja s ciljem podizanja razine energetske i tehnološke učinkovitosti, kao i zadovoljavanja ekoloških zahtjeva sukladno regulativi EU-a; osiguranje izvora financiranja stalnih obrtnih sredstava; aktivniji nastup i strateško pozicioniranje na tržištu Republike Hrvatske i regije; podizanje razine učinkovitosti održavanja, logističkih i ostalih uslužnih procesa koji će osigurati pozitivan financijski rezultat, stabilnost i razvoj tvrtke. Nakon što je Centar za restrukturiranje i prodaju (CERP) 31. svibnja 2017. utvrdio obvezu Uprave i Nadzornog odbora Petrokemije d.d. da javno objavi poziv za dokapitalizaciju te pozove zainteresirane ulagače na uključivanje u postupak restrukturiranja i privatizacije, Uprava Petrokemije d.d. je, uz prethodnu suglasnost Nadzornog odbora, 5. lipnja 2017. godine donijela Odluku o objavi Poziva za indikativno iskazivanje interesa u dokapitalizaciji Petrokemije d.d. U međuvremenu, Petrokemiji d.d. je u svibnju 2017. odobren kredit u visini 350 milijuna kuna (čiji su kreditori Hrvatska banka za obnovu i razvitak, Hrvatska poštanska banka i Erste & Steiermärkische banka), pri čemu je Vlada Republike Hrvatske za potrebe osiguranja povrata kredita odobrila zasnivanje založnog prava na dionicama koje država ima u HT-u, Podravci, Croatia Airlinesu i Đuro Đaković Grupi. Ponude zainteresiranih ulagača zajedno sa zahtjevima za provođenje postupka dubinske analize poslovanja zaprimljene su do 30. lipnja 2017. Nakon što je Nadzorni odbor Petrokemije d.d. na sjednici održanoj 5. srpnja 2017. dao suglasnost Upravi za provođenje postupka dubinske analize Petrokemije d.d. i otvaranje sobe za pregled podataka, od 10. srpnja do 31. kolovoza 2017. proveden je proces dubinskog snimanja te su ulagači bili pozvani dati obvezujuće ponude zaključno s 22. rujnom 2017. Potencijalnim strateškim i investicijskim ulagačima koji su predali ponude za sudjelovanje u dokapitalizaciji unutar procesa restrukturiranja omogućeno je provođenje dodatnog procesa dubinskog snimanja, i to u razdoblju od 4. do 23. listopada 2017. Premda je planirano da se ovaj postupak završi do kraja 2017. godine, s obzirom na to da većinski vlasnik još nije donio potrebne odluke, proces se prenio na prvo tromjesečje 2018. godine.

Analiza financijskih pokazatelja deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje plastike i gume ukazuje na nastavak pozitivnih kretanja u ovom sektoru i u 2016. godini (tablica 6). U obje promatrane godine (2015. i 2016.) deset najvećih trgovačkih društava industrije plastike i gume kumulativno ostvaruje dobit. Pritom je dobit u 2016. godini povećana za 2,5 posto u odnosu na 2015. godinu. Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava sektora proizvodnje plastike i gume u 2016. godini iznosili su 1,78 milijardi kuna, što u odnosu na prethodnu godinu predstavlja porast od 6,9 posto.

Brži rast zaposlenosti (16,4 posto) od rasta prihoda rezultirao je smanjenjem proizvodnosti rada od 8,2 posto. Prosječna vrijednost koeficijenta tekuće likvidnosti za deset vodećih proizvođača plastike u visini od 1,73 u 2016. godini ukazuje na njihovu relativno dobru sposobnost podmirivanja kratkoročnih obveza. Za usporedbu, koeficijent tekuće likvidnosti na razini promatrane skupine proizvođača iznosio je 1,51 u 2015. godini. Premda su vodeća poduzeća u djelatnosti proizvodnje plastike i gume suočena s relativno visokom zaduženosti, njihova se zaduženost mjerena koeficijentom ukupne zaduženosti smanjila, i to s vrijednosti od 0,53 u 2015. na 0,51 u 2016. godini.

Tablica 6.

Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje plastike i gume, 2015. i 2016.

	2015.	2016.	2016./2015.
Ukupni prihodi (u mil. kuna)	1.672,5	1.787,5	106,9
Dobit prije oporezivanja (u mil. kuna)	103,0	105,6	102,5
Broj zaposlenih	1.438	1.674	116,4
Bruto marža (u %)	6,2	5,9	95,9
Profitabilnost imovine (u %)	7,2	7,0	97,1
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	1,2	1,1	91,8
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	1,2	1,2	100,2
Koeficijent tekuće likvidnosti	0,7	0,6	87,4
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,53	0,51	95,0

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Gumiimpex-GRP d.d., Muraplast d.o.o., Bomark Pak d.o.o., Aquaestil plus d.o.o., Sipro d.o.o., Vargon d.o.o., Deceuninck d.o.o., Marlex d.o.o., Nord Produkt d.o.o. i Alpla d.o.o.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovne Hrvatske.

S obzirom na vrijednost koeficijenta tekuće likvidnosti, najveću likvidnost u 2016. godini bilježi Alpla d.o.o., zatim slijede Gumiimpex-GRP d.d., Marlex d.o.o., Bomark Pak d.o.o., Nord Produkt d.o.o. i Muraplast d.o.o. (tablica 7). Zanimljivo je primijetiti kako je svih deset vodećih proizvođača plastike i gume 2016. godinu zaključilo s pozitivnim poslovnim rezultatom. Pritom su povećanje prihoda u 2016. godini na međugodišnjoj razini ostvarili Deceuninck d.o.o. (40,8 posto), Nord Produkt d.o.o. (36,8 posto), Aquaestil plus d.o.o. (20,8 posto), Vargon d.o.o. (8,8 posto), Muraplast d.o.o. (8,5 posto), Marlex d.o.o. (5,7 posto) i Gumiimpex-GRP d.d. (2,5 posto). U istoj su godini smanjenje prihoda zabilježili Alpla d.o.o. (14,2 posto), Bomark Pak d.o.o. (2,5 posto) i Sipro d.o.o. (1,5 posto). Izuzev Alple d.o.o. koja

bilježi međugodišnje smanjenje broja zaposlenih (za 6,2 posto), ostalih devet vodećih proizvođača plastike i gume su u 2016. godini povećali broj zaposlenih u odnosu na prethodnu godinu. Pritom je najveći porast zaposlenosti zabilježilo društvo Deceuninck d.o.o., koje je gotovo udvostručilo broj zaposlenih osoba (53 zaposlene osobe u 2016. naspram 27 zaposlenih osoba u 2015.), i društvo Nord Produkt d.o.o. (197 zaposlenih osoba u 2016. naspram 141 zaposlene osobe u 2015.). Zanimljivo je primijetiti da su upravo ta dva društva, Deceuninck d.o.o. i Nord Produkt d.o.o., po prvi put uvršteni među deset vodećih proizvođača plastike i gume. Ovu su skupinu u 2016. godini napustili Bifix d.o.o. i Telur d.o.o. Najviše prosječne neto plaće u 2016. godini isplaćene su zaposlenicima društva Sipro d.o.o. (8.222 kune) i društva Deceuninck d.o.o. (6.809 kuna). Istovremeno, jedino društvo koje je u 2016. godini isplaćivalo prosječnu neto plaću nižu od prosjeka industrije plastike i gume (3.025 kuna naspram industrijskog prosjeka od 4.495 kuna) je Marlex d.o.o.

Tablica 7.

Deset vodećih trgovačkih društava u proizvodnji plastike i gume – odabrani financijski pokazatelji, 2016.

	Ukupni prihodi (u mil. kn)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža (u %)	Prosječna neto plaća (u kn)	Promjena broja zaposlenih
Gumiimpex-GRP d.d.	372,2	0,3	2,2	10,0	6.099	111,4
Muraplast d.o.o.	281,5	0,5	1,5	8,7	5.359	112,6
Bomark Pak d.o.o.	266,2	0,6	1,8	1,3	4.647	125,0
Aquaestil plus d.o.o.	148,4	0,6	1,4	6,2	5.350	114,1
Sipro d.o.o.	136,7	0,6	1,3	0,2	8.222	101,8
Vargon d.o.o.	128,7	0,7	1,2	7,0	4.823	103,0
Deceuninck d.o.o.	127,5	0,8	1,0	1,7	6.809	196,3
Marlex d.o.o.	107,9	0,6	1,9	5,8	3.025	124,8
Nord Produkt d.o.o.	114,9	0,7	1,7	7,0	5.112	139,7
Alpla d.o.o.	103,4	0,4	2,8	5,5	6.718	93,8

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovne Hrvatske.

Kemijski sektor na razini EU-28 u 2017. godini

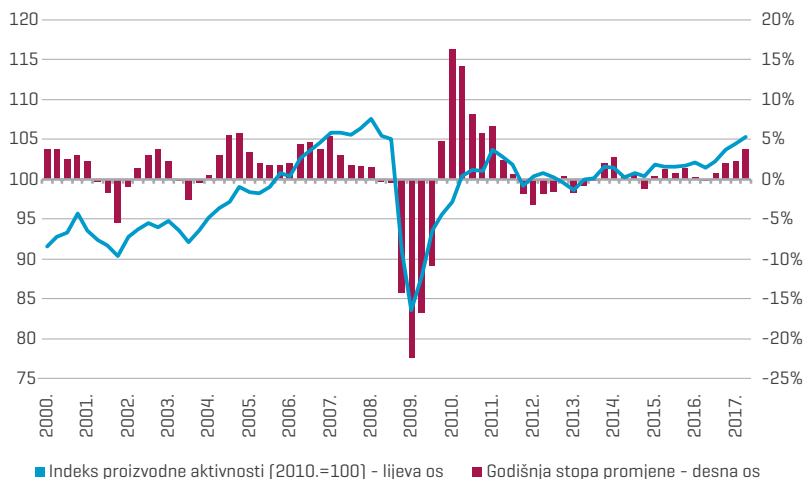
“Ukupna proizvodnja kemijskog sektora u Europskoj uniji ostvarena u posljednjem tromjesečju 2017. po prvi put je premašila razinu proizvodnje iz 2008. godine.

Ukupna proizvodnja kemijskog sektora u Europskoj uniji ostvarena u posljednjem tromjesečju 2017. po prvi put je premašila razinu proizvodnje iz prvog tromjesečja 2008. godine⁵. Oporavak proizvodne aktivnosti kemijskog sektora Europske unije započeo 2010. godine tako se nastavio i u 2017. (slika 7). Kemijski sektor Europske unije je u 2017. godini zabilježio međugodišnju stopu rasta od 3,6 posto (CEFIC, 2018a), pri čemu je proizvodna aktivnost rasla u svim podsektorima. Značajan međugodišnji rast proizvodne aktivnosti ostvaren je u proizvodnji sredstava za zaštitu biljaka, proizvodnji osnovnih anorganskih proizvoda, proizvodnji polimera, boja i pigmenta te proizvodnji kemijskih proizvoda za široku potrošnju. Istovremeno proizvodnja specijalnih kemikalija bilježi skroman rast.

Slika 7.
Kretanje proizvodne aktivnosti kemijskog sektora Europske unije, 2000. – 2017.

Napomena: Kemijski sektor obuhvaća industriju kemikalija i kemijskih proizvoda te industriju proizvoda od gume i plastike.

Izvor: CEFIC, 2018b.

Cijene proizvođača kemijskih proizvoda na razini Europske unije bilježe međugodišnji rast već dvije godine zaredom. Tako su u 2016. godini porasle za 3,9 posto u odnosu na prethodnu godinu, a u 2017. za 5,1 posto. Za

⁵ Podaci navedeni u ovom poglavlju preuzeti su iz izvještaja kojeg objavljuje Europsko udruženje kemijske industrije CEFIC, *Facts and Figures 2017*, <http://fr.zone-secure.net/13451/451623/?startPage=14#page=2>, i izvještaja *Chemicals Trends Report*, <http://www.cefic.org/Documents/RESOURCES/Chemical%20Trends%20Report/2018-03-01-Cefic-Chemicals-Trends-Report.pdf>.

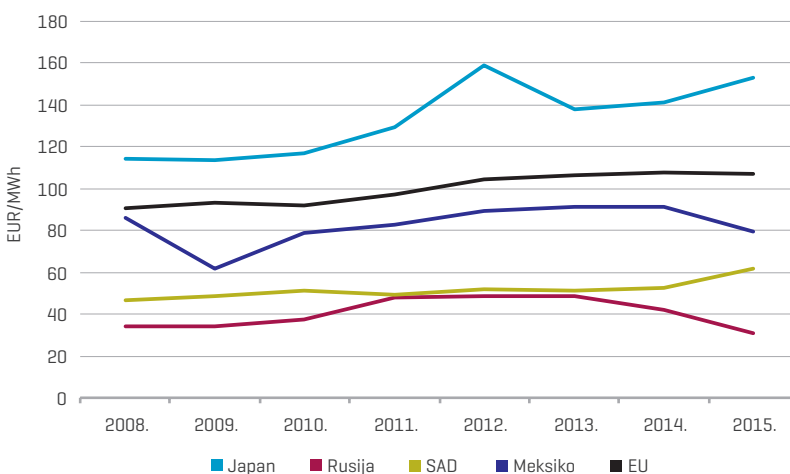
“Cijene proizvođača kemijskih proizvoda na razini Europske unije u 2017. godini porasle su za 5,1 posto u odnosu na 2016. godinu.

usporedbu, cijene proizvođača kemijskih proizvoda u 2015. godini zabilježile su međugodišnji pad od 4,7 posto.

Premda je kemijski sektor jedan od međunarodno najkonkurentnijih i najuspješnijih sektora Europske unije, njegov udio u svjetskoj trgovini postepeno se smanjuje. Europska unija je 2016. godine u svjetskoj trgovini kemijskog sektora sudjelovala s 15,1 posto, a 2006. godine s 28 posto. Značajnu prijetnju međunarodnoj konkurentnosti kemijskog sektora Europske unije predstavljaju i visoke cijene energenata. Prema izvještaju Europske komisije o energiji i troškovima u Europi (od 30. rujna 2016.), prosječne cijene električne energije za potrošače iz kategorije industrije su tijekom razdoblja od 2008. do 2015. godine u Europskoj uniji bile više u usporedbi s cijenama u SAD-u, Rusiji, Koreji i Indoneziji. Istovremeno su cijene bile niže nego u Japanu te na gotovo istoj razini kao i cijene električne energije za proizvođače u Brazilu, Kini i Turskoj. Tako su u 2017. godini prosječne cijene električne energije za potrošače iz industrije na razini EU-a bile 3,5 puta više nego u Rusiji i 1,7 puta više nego u SAD-u. U razdoblju od 2008. do 2015. godine cijene električne energije u EU-u porasle su za ukupno 17 posto, dok Kina bilježi rast cijena za 66 posto, Indonezija za 41 posto, Japan za 34 posto, a SAD za 32 posto.

Slika 8.
Međunarodna usporedba prosječne cijene električne energije (EUR/MWh), EU i odabrane zemlje svijeta, 2008. – 2015.

Izvor: CEFIC, 2018b.

“CEFIC predviđa da će kemijski sektor Europske unije 2030. godine u ukupnoj svjetskoj trgovini sudjelovati s 12,1 posto.

CEFIC predviđa opći rast potražnje za kemijskim proizvodima i njihove proizvodnje. Očekuje se da će ukupna svjetska prodaja kemijskih proizvoda u 2030. godini dosegnuti razinu od 6,3 bilijuna eura. Prema prognozama CEFIC-a predviđa se da će kemijski sektor Europske unije 2030. godine u ukupnoj svjetskoj trgovini sudjelovati s 12,1 posto. Kina bi s udjelom u svjetskoj trgovini od 44 posto i dalje zadržala vodeće mjesto.

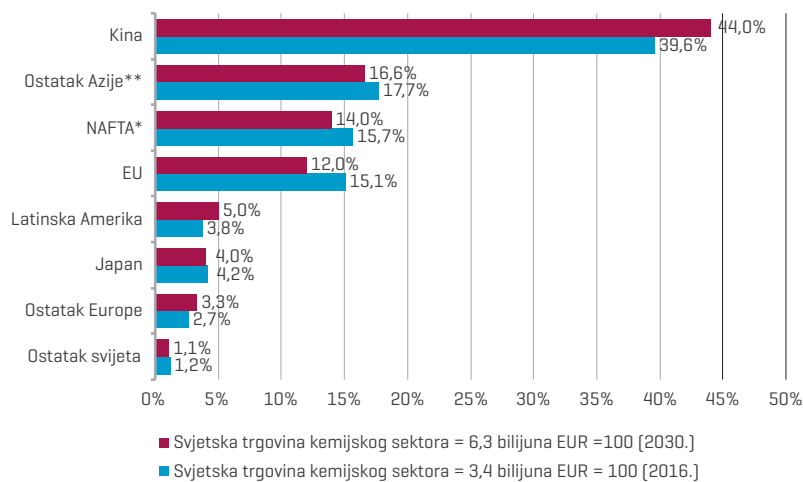
Prema prognozama CEFIC-a, očekuje se da će europski proizvođači u srednjem roku imati značajne koristi od snažnog rasta kemijskog sektora

u Kini, i to putem porasta izvoza i lokalnih ulaganja. To će, naravno, ovisiti i o konkurentskoj situaciji u pojedinom tržišnom segmentu, kao i o kretanju tržišta finalne potrošnje koje se oslanja na kemijsku industriju (npr. kemijski proizvodi za široku potrošnju, automobilska industrija, elektronička industrija, industrija hrane i pića itd.).

Slika 9.
Struktura svjetske trgovine kemijskog sektora po regijama svijeta, u %, 2016. i 2030.

Napomene: *NAFTA (North American Free Trade Agreement) – Sjevernoamerički sporazum o slobodnoj trgovini, **Azija bez Japana i Kine.

Izvor: CEFIC, 2018b.

Zaključak i očekivanja

— Nakon što je industrija kemikalija i kemijskih proizvoda tri godine zaredom bilježila pozitivne stope rasta, u 2017. godini bilježi međugodišnji pad od 14,2 posto. Pad proizvodnje negativno se odrazio na zaposlenost, koja se u 2017. na međugodišnjoj razini smanjila za 1,5 posto. Industrija kemikalija i kemijskih proizvoda još uvijek nije dosegla razinu proizvodnje i zaposlenosti iz pretkrizne 2008. godine. Proizvodna aktivnost ove industrije u 2017. godini bila je na razini 98,6 posto proizvodnje, a zaposlenost na razini 68 posto zaposlenosti iz 2008. godine. Za razliku od proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda, industrija proizvoda od gume i plastike je 2014. godine premašila razinu proizvodnje iz 2008. godine, da bi u 2017. godini proizvodna aktivnost ove industrijske grane bila 49,2 posto veća u usporedbi s 2008. Ohrabruje podatak da je u 2017. godini u obje industrijske grane zabilježen brži rast izvoza od uvoza. Izvoz industrije kemikalija i kemijskih proizvoda je u 2017. godini bio veći za 9 posto u odnosu na 2008. godinu, a uvoz za 16,5 posto. Izvoz industrije plastike i gume se u 2017. godini gotovo udvostručio u odnosu na 2008. godinu (rast od 181,5 posto), a uvoz se povećao za 30 posto. U industriji plastike i gume u 2017. godini dolazi i do poboljšanja vanjskotrgovinske bilance i porasta pokrivenosti uvoza izvozom na 44,6 posto, što ukazuje na postupno smanjivanje uvozne ovisnosti o sirovinama, kao i na preusmjerenje ove industrije na inozemno tržište.

Doprinos sektora kemijske industrije gospodarstvu vidljiv je i u podacima o bruto dodanoj vrijednosti (BDV-u), zaposlenosti i broju aktivnih poslovnih subjekata. Udio sektora kemijske industrije u BDV-u prerađivačke industrije u 2015. godini iznosio je 7,8 posto, pri čemu je udio industrije kemikalija, kemijskih proizvoda i umjetnih vlakana iznosio 3,2 posto, a udio industrije gume i plastike 4,6 posto. Ovaj je sektor u siječnju 2018. godine zapošljavao 13.963 radnika ili 6,9 posto ukupne zaposlenosti prerađivačke industrije. Prema podacima Financijske agencije (FINA) u 2016. godini u kemijskom sektoru bilo je aktivno 1.077 poslovnih subjekata, što je činilo 8,2 posto ukupnog broja poslovnih subjekata prerađivačke industrije. Pritom je 738 poslovnih subjekata bilo registrirano u proizvodnji plastike i gume (5,6 posto subjekata prerađivačkog sektora), dok je 339 poduzeća bilo registrirano u

proizvodnji kemikalija i kemijskih proizvoda (2,6 posto subjekata u sektoru prerađivačke industrije).

Uz već navedene snage kemijskog sektora u Hrvatskoj s početka ove analize, treba također spomenuti i njegove slabosti. Prvenstveno su to uvozna ovisnost o sirovinama, nedostatak ulaganja u nove i inovativne proizvode te u marketing, kao i nedostatna suradnja proizvođača s istraživačkim, znanstvenim i visokoobrazovnim institucijama [CEFIC, 2017]. Prema informacijama dobivenima iz Hrvatske udruge poslodavaca [HUP], domaći proizvođači kao najveće prepreke u poslovanju navode (ne)konkurentnost zbog visoke cijene energije, visokih poreza i parafiskalnih nameta te zahtjevne zakonske regulative koje od proizvođača traže zadovoljavanje visokih standarda zaštite okoliša i zdravlja ljudi u proizvodnim procesima, što je dodatni pritisak na profitabilnost industrije [HUP, 2017]. Budući da se radi o energetske intenzivnom sektoru, važno je spomenuti i Odluku Vlade RH od 1. rujna 2017. godine o povećanju naknade za obnovljive izvore energije (OIE) s 3,5 lipa po kilovatsatu (kWh) na 10,5 lipa po kWh, što ima značajne posljedice i na gospodarske subjekte ovog sektora. HUP je izrazio svoje neslaganje s povećanjem visine naknade za obnovljive izvore energije, argumentirajući da ono predstavlja udar na gospodarstvo te ima negativan učinak na troškove poslovanja i konkurentnost. Dana 2. ožujka prošle godine u HUP-u je osnovana Koordinacija velikih potrošača električne energije koja obuhvaća značajne izvoznike iz prerađivačke industrije te velike tvrtke iz djelatnosti trgovine i logistike. Koordinacija trenutno radi na prijedlogu kompenzacijskih mjera kojima bi se energetske intenzivnoj proizvodnji ublažili efekti povećanja naknada za OIE, a sukladno postojećoj praksi u zemljama EU-a. Inače, prema informacijama dobivenima od HUP-Udruge kemijske industrije, poslodavci u ovom sektoru sve teže dolaze do kvalificirane radne snage. Stoga HUP kao član EU strukovnog udruženja poslodavaca iz kemijskog sektora te kroz suradnju s ECEG-om i socijalnim partnerima na EU razini [FECCIA i IndustriAll] sudjeluje u aktivnostima projekta *Mobility and Mentoring, Increasing Employment of Young People in the European Chemical Industry* u cilju edukacije mentora koji trebaju biti podrška mladima koji se odluče za razvijanje karijere izvan rodnog mjesta ili u nekoj od zemalja EU-a. Projekt razvija mrežu mentora volontera iz svih zemalja EU-a koja je mladima na raspolaganju kroz web platformu. Cilj Udruge je razvoj potencijalno identičnog programa za promociju i poticanje zapošljavanja mladih unutar sektora na nacionalnoj razini, a kao pomoć malim i srednjim tvrtkama osobito izvan Zagreba, koje u ovom sektoru teže dolaze do radne snage.

Literatura:

CEFIC, 2017, *Landscape of the European Chemical Industry 2017*, <http://www.chemlandscape.cefic.org/wp-content/uploads/pdfs/EU28-23.pdf> [pristupljeno 12. ožujka 2018.].

CEFIC, 2018a, *Chemicals Trends Report*, <http://www.cefic.org/Documents/RESOURCES/Chemical%20Trends%20Report/2018-03-01-Cefic-Chemicals-Trends-Report.pdf> [pristupljeno 9. ožujka 2018.].

CEFIC, 2018b, *The European Chemical Industry Facts and Figures Report 2018*, <http://fr.zone-secure.net/13451/451623/?startPage=14#page=2> [pristupljeno 9. ožujka 2018.].

HUP, 2017, *Program rada za 2017.*, <http://www.hup.hr/EasyEdit/UserFiles/PROGRAM%20RADA%20HUP%202017.pdf> [pristupljeno 12. ožujka 2018.].

Petrokemija d.d., 2018, *Godišnje izvješće Petrokemije d.d. za 2017. godinu (nekonsolidirano, nerevidirano)*, http://petrokemija.hr/Portals/0/Dokumenti_Kompanija/Financije/IzvjescjeGrupaPetrokemija2017gK.pdf?ver=2018-02-22-070520-470 [pristupljeno 8. ožujka 2018.].

Poslovna Hrvatska, www.poslovna.hr [pristupljeno 9. ožujka 2018.].

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J.F. Kennedyja 7, 10000 Zagreb
Telefon: 01 2362 200, Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Maruška Vizek, ravnateljica

Glavna urednica

Ljiljana Božić

Autorica analize

Ivana Rašić Bakarić

Izvršna urednica

Ivana Kovačević

Lektura

Doris Baničević

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Slika na naslovnici

CC0 javna domena

Napomena: *Sektorska analiza* autorskoga je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb

Slijedeća analiza Trgovina na malo izlazi u travnju 2018.